

Új könyvtár egy új épületben

A Katona József Könyvtár változásai

Ramháb Mária

Egyszerre nehéz és könnyű a Kecskeméten felépült új könyvtárról szólni e sorok írójának. Egyrészt azért, mivel helyzeténél fogva – a tervezéstől a kivitelezésig – a legtöbb élményt, a leg-sokoldalúbb tapasztalatot megszerezhetette. Másrészt az új könyvtár közel egy éves működése során, nagyon sok visszajelzést kapott a hazai és külföldi látogatóktól, akik között a rendszeres és alkalmi könyvtárhasználók ugyanúgy megnyilatkoztak, mint a kollégák, barátok, ismerősök. A cikk olvasói között is bizonyára már sokan szerettek személyes benyomásokat az épületről.

A leggyakrabban visszatérő kérdés: hogyan sikerült mindezt megvalósítani? Ma már egyre erősebb meggyőződésem, hogy semmi sem múlt a véletlenül. Visszatekintve az elmúlt 10 évre, azt látom, hogy rendkívül fontos volt az egymásra épülő cselekedetek sorozata, amelynek láncolatában mindenki meghozta a továbbvivő döntést, megtette a soron következő lépést: a tervezők jól terveztek, a fenntartó önkormányzat végig kitartott a korábbi döntések mellett, az építésre létrehozott alapítványi támogatás megnyitotta az utat kiegészítő forrásaival, a kivitelezők a nehéz helyzetekben is a végsőkig dolgoztak.

Miért éppen ez az elképzelés valósult meg a sok közül?

A titok nyitja talán az, hogy a nagy dolgokhoz kitartás és elszántság kell, az adott pillanat lehetőségének felismerése és megragadása, s végül, hogy magunkban is, másokban is tartani kell a hitet. A könyvtárépítés egy alkotás, amelyben, ha lehetőséged van részt venni, tedd azt a legjobb tudásod szerint! Nélküled, személyes elkötelezettséged nélkül ugyanis hiányozni fog egy építőelem a közös házhoz.

Közreműködésed akkor lesz a legeredményesebb, ha tiszteletben tartod az építésszek munkáját, ugyanakkor kitartóan képviseled a könyvtárhasználók érdekeit. A művészet és a gyakorlat nem zárja ki egymást, csak segíteni kell az összetalálkozásukat. Ezúton is köszönjük *Papp István* és *Urbán László* odaadó, hozzáértő segítségét, amelyet új könyvtárunk tervezési munkájában mint könyvtártechnológiai szakértők nyújtottak.

Nehéz évtizedek

A Katona József Könyvtár Bács-Kiskun megye legnagyobb nyilvános közkönyvtára, amely alapításától 1996 augusztusáig a kecskeméti Városháza épületében működött, alig 500 m²-en. Közel 500 ezres gyűjteményének már csak töredéke fért el a központi könyvtárban, nagyobb része 6-8 külső raktárban kapott helyet. Ez a körülmény nemcsak a dokumentumok állagmegóvását, biztonságát veszélyeztette, hanem a szolgáltatást is rendkívül hátrányosan befolyásolta. Ahogy 30 km-es körzeten belül gyarapodott a raktárak száma, úgy kellett egyre többet várni a dokumentumok beszállítására.

Különösen a gyerekek könyvtári ellátása volt igen korlátozott – az állománygyarapítás kényeszerű párhuzamosságai ellenére is – a különálló épületek kezdetben 50, majd 100 m²-es könyvtárhelyiségekben.

Működési feltételek hiányában évtizedeken át le kellett mondani a zenei részleg megnyitásáról, a könyvtári rendezvények szervezéséről, nem lehetett bevezetni a korszerű információs szolgáltatást.

A központi könyvtárba évente beiratkozó 10-11 ezer olvasó, közel 110 ezer látogató minden nehézség ellenére is kitartott a könyvtár mellett. Naponta kellett azonban szembesülniük azzal, hogy a körülmények hogyan lehetetlenítik el a szolgáltatás hatékonyságát, gyorsaságát.

E jelentős közgyűjtemény áldatlan állapotának megváltoztatására az elmúlt évtizedek alatt sokféle kezdeményezés történt, de eredményhez egyik sem vezetett. Több épület átalakítása is szóba került – zsinagóga, szovjet laktanyák –, de egyik sem bizonyult alkalmasnak könyvtári célokra.

Az 1970-es évek végén egy új épület megvalósítása mellett döntött a Bács-Kiskun Megyei Tanács Végrehajtó Bizottság. A beruházás azonban nem indult meg, mivel az új rendelőintézet építésére született határozat; így a könyvtár kiviteli tervei már nem készültek el.

A megvalósult tervek

1984-ben a könyvtárat fenntartó Bács-Kiskun Megyei Tanács megerősítette a könyvtárépí-

tés szükségességét. 1985-ben meghívásos tervpályázatot írt ki a megyei könyvtár tervezésére. 1986-ban a végleges tervezési munkákra az IPARTERV kapott megbízást *Mátrai Péter* vezetésével, mivel az ő pályázata bizonyult a legjobbnak. 1988 decemberére elkészültek az engedélyezési tervek, majd 1989 decemberében átadták a kiviteli tervdokumentációt.

Noha az építkezés elindítására alig látszott valami esély, *Gajdócsi István* tanácselnök előrelátásának köszönhetően, a tervezés ezúttal befejeződött, sőt 40 millió forintot különítettek el erre a célra a költségvetésből. Ez nagyon fontos döntés volt a folytatáshoz.

Időközben a Bács-Kiskun Megyei Tanács építésre előkészítette a kijelölt telket, fedezte annak minden költségét.

1990-ben a megyei tanács korábbi pénzügyi osztályvezetője, *Gaborják József* tanácselnökként a könyvtárépítésre elkülönített pénzt 60 millió forinttal kiegészítette. 100 millió forint induló tőkével, az építési telek és a kiviteli tervdokumentáció átadásával egy alapítványt hozott létre a könyvtár felépítésére. Ez a lépés meghatározó volt a könyvtár megvalósításában.

Alapítvány a Bács-Kiskun Megyei Könyvtár építésére

Az alapítvány kuratóriumában elsősorban közéleti személyiségek – *Buda Ferenc* költő, -*Ittész Mihály* zenepedagógus, *Farkas Gábor* építész, *Szekér Endre* irodalomtörténész, *Urbán András* egyetemi docens, *Vass Zoltán* szemesz professzor – tevékenykednek. Elnöke az alapítás után négy évig *Kötörő Miklós* volt, majd 1995 óta újra *Gaborják József*, a titkári teendőket pedig a könyvtár igazgatója látja el.

1990-1993-ig az alapítvány kiállítást, lakossági fórumot szervezett a leendő könyvtár terveinek megismertetésére, s élt a sajtó kínálta lehetőségekkel, hogy az építkezés gondolatát ébren tartsa.

A kuratórium ezalatt az üres telket kiskereskedőknek alkalmi vásárok céljára bérbe adta, támogatókat próbált megnyerni, s végül a legjobb banki kamatot kikalkulálva, háromszorosára növelte az alapítvány induló tőkéjét.

1993-ban Kötőrő Miklós közgyűlési elnök előterjesztését a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat elfogadta és – az előző évi sikertelen próbálkozás után – újra benyújtotta címzett támogatási igényét a parlamenthez. Ekkor már a 850 millió Ft-ra tervezett beruházáshoz – az önkormányzat 70 millió Ft-os ráfordítása mellett – az alapítvány 200 millió forintot biztosított.

1993. szeptember 28-án megtörtént a sorsdöntő fordulat! Az Országgyűlés jóváhagyta a címzett támogatási igényünket a Bács-Kiskun Megyei Könyvtár építésére. (Emlékezetes percek voltak ezek számomra a parlamenti ülésterem erkélyén ülve.)

A bruttó 580 millió forintos állami támogatás elengedhetetlen volt a könyvtárépítéshez. A kivitelezés során az alapítvány további 62 millió forintot adott át a berendezésre, illetve első perctől kezdve vállalta a könyvtár számítástechnikai és audio-vizuális programjának fejlesztését. Megkezdődött a közel 1 milliárd forintos beruházás terveinek korszerűsítése, amely során a legnagyobb változást a számítástechnika beépítése jelentette.

1993. december 11-én volt az alapköletétel. Ezen a hideg, szeles napon délben rövid időre ki-sütött a nap, amíg több száz velünk együtt örülő jelenlétében földbe helyeztük az urnát. A díszes alapköletételi okmány – amelynek mása ma méltó helyre került a könyvtárban –, az olvasók gondolatait megörökítő bőrkötéses könyvecske és még sok kedves apróság helyét a föld felszínén ma már csak egy emléktábla jelöli.

A beruházást a BÁCSEPSZER Kft. – későbbi nevén ÉPINBER Kft. – végezte Györgyi Károly irányításával, a megrendelő Bács-Kiskun Megyei Önkormányzatot Kántor Zoltánné képviselte. Az üzemeltető nevében a könyvtár igazgatója volt jelen minden döntéselőkészítésnél, döntésnél. Ez a hármasság együttlét nagyon fontos volt a munkamegosztásban, az ügyek következetes megvalósításában.

Külön került sor az épület, illetve a berendezés és egyéb felszerelés tendereztetésére. A verseny után a generál kivitelezést a BÁCSEPSZER

nyerte el, amely számos alvállalkozót szerződte-tett e rangos épület elkészítésére.

1994 márciusában megkezdődött az alapozás, s ez év decemberére tető alatt állt a közel 8000 m²-es épület. A kezdeti gyorsaság a következő évben lelassult, de év végére így is beköltözhetővé vált az épület szolgálati szárnya.

A belsőépítészeti terveket *Batta Imre* vezetésével az INTERDESIGN Alkotóközösség készítette, amelynek az építésztervező, *Mátrai Péter* is tagja volt a könyvtári szakértőkkel együtt. Az egyedi tervezésű bútorok kivitelezése nem volt könnyű feladat a BÁCSEPSZER alvállalkozóinak.

Az irodabútor önálló verseny volt, amelyet a FARAM Kft. nyert el kiváló minőségű és korszerű olasz bútorajánlatával.

A megrendelő közvetlenül kötött szerződést a számítástechnikai, tűz- és vagyonvédelmi hálózat kivitelezésére a győztes LIAS Kft.-vel, illetve a 3M képviselőjével a dokumentum vagyonvédelmi rendszer telepítésére. A korszerű telefonközpontot a Bosch Telecom Kft. szállította.

A szűkülő pénzügyi keretek miatt egyre nehezebb helyzetbe kerültünk a beruházás közben. Teljesen világos volt, hogy több pénzre nem számíthatunk, ezért meg kellett állapítani a fontosság-ig sortrendet.

Megegyeztünk abban, hogy mindenekelőtt meg kell őrizni a minőséget és a korszerűséget. Ennek érdekében újra kellett gondolni a könyvtári tevékenységhez szorosan nem csatlakozó funkciókat, a berendezések mennyiségét. Lemondtunk a kávézó, a nyomda, a restaurátor műhely berendezéséről; a telelift helyett olcsóbb könyvszállító lift került beépítésre, a tetőtér saját polcokkal történő betelepítésével felére csökkentették a tömörraktár könyvvállványait.

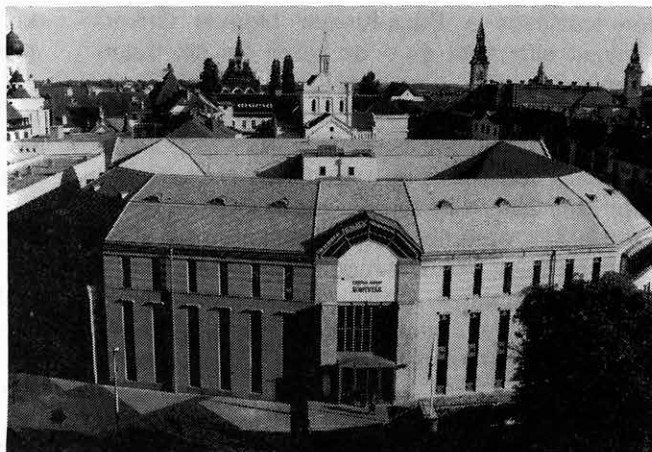
1996-ban a belsőépítészet megvalósítása volt a fő feladat, amellyel párhuzamosan még folyt az épület kivitelezésének befejezése is.

Eredetileg májusra ígérték a könyvtár átadását, de a generál kivitelező nehézségei miatt, csak július elején vehettük birtokba az egész épületet.

1996. augusztus 16-án a szakma széles körű jelenlétében megtörtént a könyvtár ünnepélyes átadása, *Magyar Bálint* művelődési és közoktatási miniszter közreműködésével. Azóta eltelt egy év, így a kezdeti tapasztalatokat lakva is megszereltük.

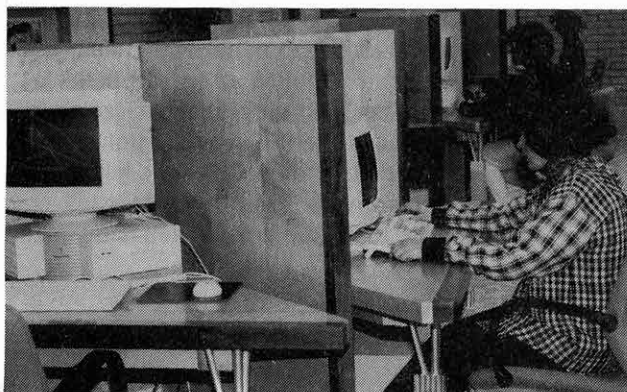
1. ábra
A megyei könyvtár
főbejárata

2. ábra
Magazinolvasó

3. ábra
Infotéka

Az épület bemutatása

A Katona József Könyvtár Kecskemét központjában, a Piaristák terén egy kiemelkedően rangos épület, amely a környezetébe harmónikusan illeszkedik. A hatalmas tömegű épületnek minden irányból csak egy részét lehet látni, amely még így is figyelemre méltó. (1. kép)

A szürke és sárga mészhomoktégla burkolat, a gránit lábazat, a 96 ezer darab türkizkék színű Zsolnai mázas cserép, a kerámia oszlopok, a pirogránit díszítő elemek, a kékeszöld ablakok sokasága megállásra késztetik az arra járókat.

A könyvtárepület földszint plusz két szintes, keretes beépítésű: a nyilvános övezet U alakú és a szolgálati szárny T alakú szárnyai két belső udvart zárnak közre.

Nyilvános övezet

Földszint

Belépve a talpig üveg főkapun, a teljes magasságot feltáró galériás előcsarnokba érünk, amely 16 méter magas, belül is szürke mészhomoktégla borítású, törtfehér mennyezetburkolatú. A ház hangulata már az első pillanatban hat a betérőre, megérinti a látogatót.

Jobb oldalon, a ruhatár mellett egy 180 fős nagyterembe érünk, amely magas színvonalú technikai felszereltségével (hang-képrögzítés, hangosítás, Internet-elérhetőség) jól illeszkedik lehetőségeivel a könyvtár szolgáltatásaihoz. Elsősorban technikailag igényes konferenciák, tanácskozások színhelye, de mobil berendezése, beépített színpada, állítható világítása lehetővé teszi a legkülönbözőbb rendezvények megtartását is.

Bal oldalon egy kávézó található, amelynek működtetése elsőnek esett áldozatul a pénzszűkének. Berendezését sikerült más forrásból már beszerezni, a felszerelésével és üzemeltetésével valószínűleg a legkedvezőbb feltételekkel az alapítvány fog megbirkózni. Természetesen, szerény bérleti díjért több vállalkozó üzemeltetne benne büfét. Mi szeretnénk azonban, ha ez a tér a könyvtár szerves részeként minőségi kávé,

teát kínáló, találkozó, beszélgetőhely lehetne, amire igen nagy az igény.

Az előtérben várakozók számtalan érdekeségről tájékozódhatnak az információs oszlopokról, igénybe vehetik a telefonszolgáltatást, vagy csak nyugodtan üldögélhetnek.

A földszint alaprajza

A beiratkozás, a dokumentumok visszavétele is az előtérben történik. A dokumentum-va-gyonvédelmi kapun áthaladva a földszinten a magazinolvasóba érkezünk. Itt a látogatók ingyenes szolgáltatásként közel 100-féle napilapot, képs-lapot, magazint olvashatnak. Szép időben a térből nyíló, kényelmes kerti bútorral berendezett, belső udvar is várja az olvasókat. (2. kép)

Tovább haladva az *Infotéka* részlegbe érünk, amely elsősorban elektronikus, gyorsinformációs szolgáltatásokat nyújt. Kiemelt szerepet kaptak a jogi, vállalkozói és turisztikai szakterületek. A részlegben multimédiás felhasználásra alkalmas Packard Bell gépek, színes lézernyomtató, a használók által működtethető fénymásoló, Internet-elérhetőség áll a rendelkezésre, amelyek többnyire térítéses szolgáltatásokat biztosítanak. (3. kép)

A földszinten, az ellenkező irányban a *Gyermekvilághoz* érkezünk. Két vártorony között, egy várkapun keresztül áthaladva szinte egy mesevilágban találjuk magunkat. Van itt játékkuckó, zenehallgató torony, mesélőláda, kiscsaléria, 10-12 éves korig ajánlott gyűjtemény. Innen is ki lehet jutni egy belső udvarra, amely a kicsik játszóhelye. (4. kép)

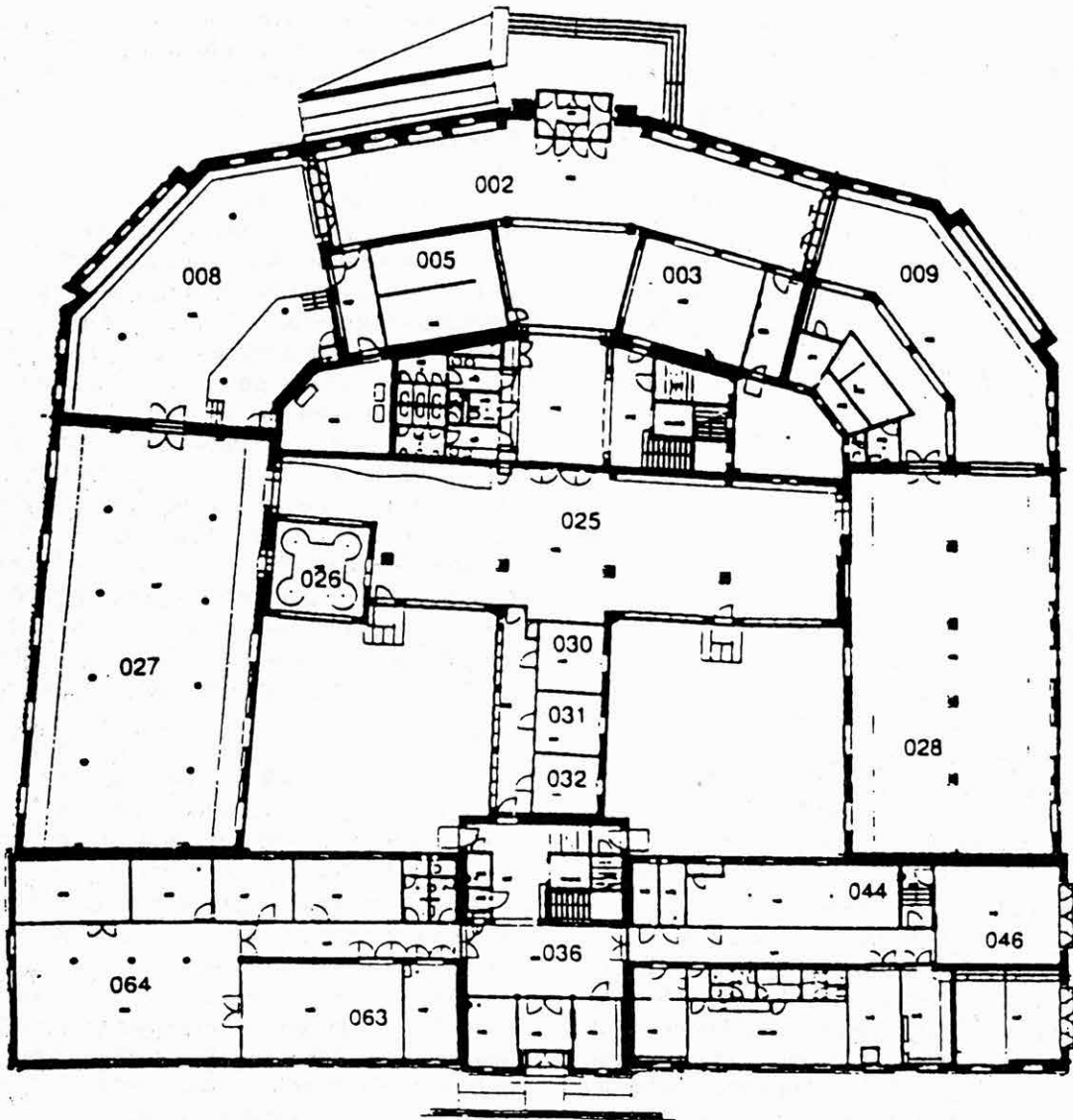
A gyerekek számára talán a legnagyobb élmény, hogy saját világuk egy nagy birodalomban található, amelynek minden rejtélye nyitva áll előttük is. Követhetik, igénybe vehetik az egyes terekben kínált szolgáltatásokat, ha majd arra lesz igényük.

Első emelet

Az épület belső tereivel olyan elrendezésű, hogy lehetőséget ad a használónak a meghittebb, kisebb környezet megválasztására. Fontos szempont volt, hogy a földszinten a nagyobb létszámú, gyors, hangosabb szolgáltatások kapjanak helyet. Minél feljebb haladunk az épületben,

Földszint

Földszinti alaprajz (2183,03 m²)

002. ELŐCSARNOK 185,30 m². 003. BEIRATKOZÁS, KÖNYVVISSZAVÉTEL, KÖLCSÖNZÉS 61,14 m². 005. RUHATÁR 61,50 m². 008. ELŐADÓTEREM 166,28 m². 009. KÁVÉHÁZ 160,0 m². 025. TÁJÉKOZTATÁS 223,72 m². 026. KUCKÓ 25,91 m². 027. GYERMEKVILÁG 273,0 m². 028. INFOTÉKA 248,64 m². 030. GYERMEKKÖNYVTÁR, IRODA 13,52 m². 031. MUNKASZOBA 11,71 m². 032. MUNKASZOBA 11,53 m². 036. ELŐCSARNOK 35,58 m². 044. HŐKÖZPONT, SZELLŐZŐGÉPHÁZ 046. GÉPKOCSITÁROLÓ 40,55 m². 063. NYOMDA 50,11 m². 064. KÖNYVKÖTÉSZET 57,0 m².

annál csendesebb, elmélyültebb munkára alkalmas terekbe érünk.

Az első emeletre lépcsőn vagy liften lehet feljutni. Balra először az *általános tájékoztató övezeftbe* érünk, ahol 1995-ig a cédulakatalógusok, majd a számítógépes adatbázisok nyújtanak tájékoztatást a könyvtár állományáról, de elérhetőek a hazai és külföldi könyvtárak katalógusai is.

A térből egyik irányban haladva a szépirodalom, másik irányban a szak- és ismeretterjesztő irodalom kölcsönözhető állománya található szabadpolcon. (5. kép)

Az előtérből jobbra az emeleti galériára érünk, ahol a körasztalon az angol, francia, német zászlócskák jelzik a több ezer idegen nyelvű, kölcsönözhető könyvet. Többségükben valamilyen európai kapcsolatunknak köszönhetőek, ezért a részleg az *Európa gyűjtemény* elnevezést kapta. A legkedvesebb talán az a francia karitatív szervezet volt, amely 3 ezer kötetet ajándékozott a kecskeméti olvasóknak a könyvtár átadása előtti napokban.

Második emelet

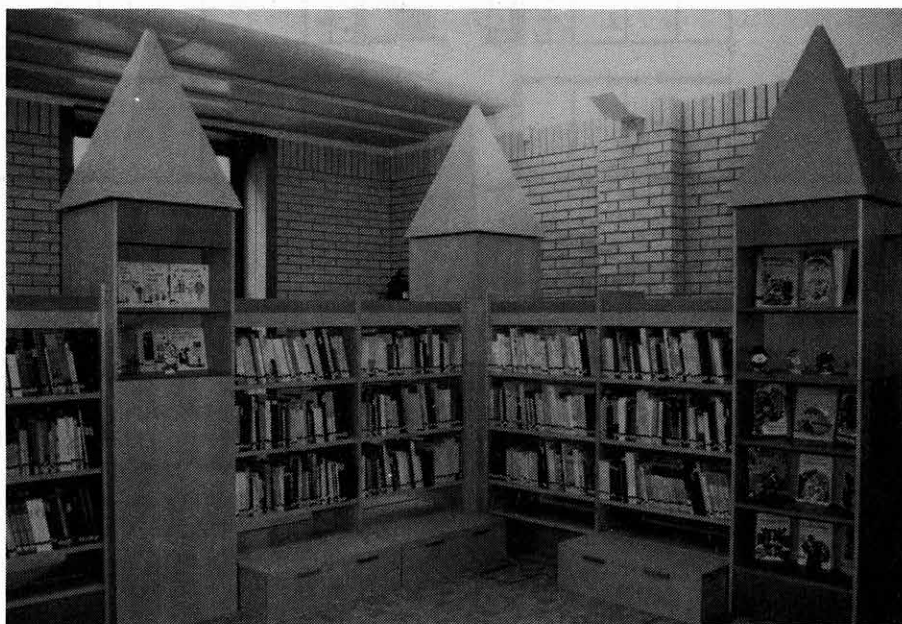
A legfelső szinten, a *zenei részlegben* jelentős számú hagyományos és CD lemezből válogathatnak az érdeklődők, amelynek egy része kölcsönözhető is. A könyvtár használói egy időben 10 csatornán hallgathatnak különböző programokat, kitűnő minőségű technikai felszerelések segítségével, vagy kérhetnek másolatot a kiválasztott hangzó anyagról.

A térben ugyancsak automatizált (mágneskártya, pénzérme) másológép áll az olvasók rendelkezésére.

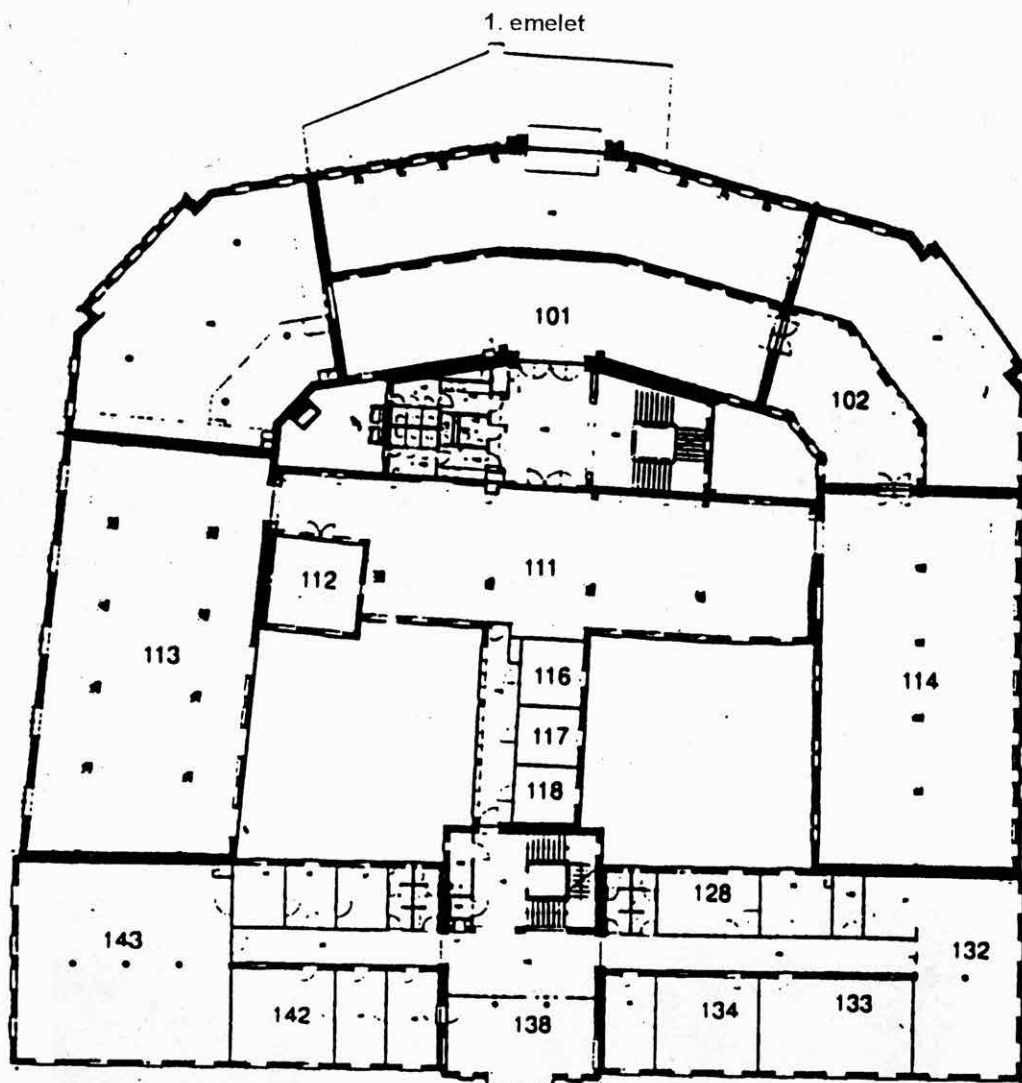
Az emelet alaprajza: balra a *Természet – Művészet*, jobbra a *Társadalom – Tudomány* szakterületek olvasótermei találhatóak. Az egyéni megvilágítású olvasóhelyeken a könyvtár tagjai saját számítógépeikhez áramforrást is használhatnak. (6. kép)

Ezen a szinten található a *Helyismereti gyűjtemény* is, amely teljességre törekvően igyekszik gyűjteni a Bács-Kiskun megyére vonatkozó irodalmat és információt. Ebben a térben a gyűjte-

4. ábra
Gyerekvilág

I. emeleti alaprajz (1729,27m²)

101. EURÓPA GYŰJTEMÉNY 142,79 m². 102. IRODALOM- ÉS NYELVTUDOMÁNY 57,27 m². 111. ÁLTALÁNOS TÁJÉKOZTATÁS 223, 72 m². 112. DOHÁNYZÓ 25,91 m². 113. KÖLCSÖNZHETŐ SZÉPIRODALMI GYŰJTEMÉNY 273,00m². 114. KÖLCSÖNZHETŐ SZAKIRODALMI GYŰJTEMÉNY 248,64 m². 116. MUNKASZOBA 13,52 m². 117. MUNKASZOBA 11,71 m². 118. OV. IRODA 11,53 m². 128. SZÁMÍTÁSTECHNIKA 35,70 m². 132. ÉTKEZŐ - TÁRSALGÓ 67,69 m². 133. OKTATÓTEREM 49,23 m². 134. MÓDSZERTAN - PROGRAMSZERVEZÉS 32, 63 m². 138. IGAZGATÓI IRODA 41,27 m². 142. GAZDASÁGI OSZTÁLY 32,63 m². 143. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÓ OSZTÁLY 136. 58 m².

ményt jól ismerő könyvtárosok együtt dolgoznak az olvasókkal, ami nagyon célszerű. Innen is megközelíthető a második emeleti galéria, ahol a régi történeti gyűjtemény található. Ide elsősorban kutatók nyerneк bebecsátást, de a gyűjtemény anyagát kérésre a könyvtárosok biztosítják az olvasótermekben másoknak is.

Három, egymásba is nyitható kisterem található még ezen a szinten. Elsősorban 20-25 fős csoportok veszik igénybe képzésre, kisebb tanácskozásokra, ahol kérésükre minden technikai felszerelés biztosított.

Szolgálati övezet

Az épület szolgálati bejáratán keresztül történik a könyvtár ügyfél- és teherforgalmának lebonyolítása. Az érkező az éjjel-nappal működő portaszolgálattal találkozik először. A helyiségben koncentrálódik minden szükséges visszajelző rendszer (tűz- és vagyonvédelem, lift, mozgássérült mosdók segélykérő csengői, telefonközpont).

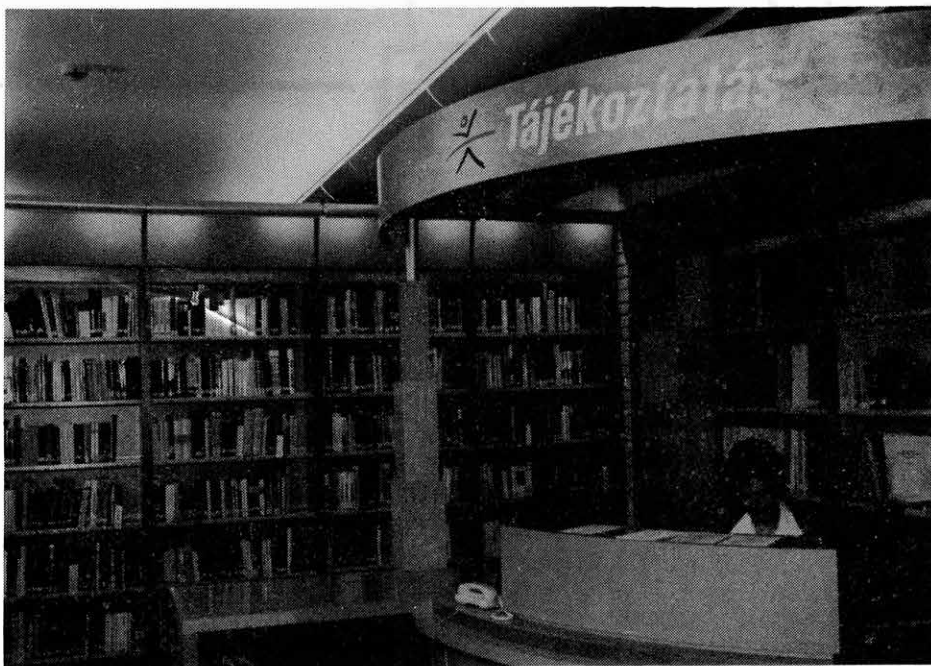
A baloldali folyosó végében a könyvkötészet működik, ahol a könyvtárak mellett külső megrendelők is igénybe vehetik szolgáltatásainkat. Kialakítottuk a nyomdát és a restaurátorműhelyt is, de felszerelés hiányában egyelőre nem használhatók.

A folyosó másik végében található a gépkecsi- és kerékpártároló, az épületgépészeti helyiségek, a dolgozók szociális helyiségei (kiskonyha, fürdő, öltöző), illetve egy egészségügyi (szükség esetén vendég-) szoba.

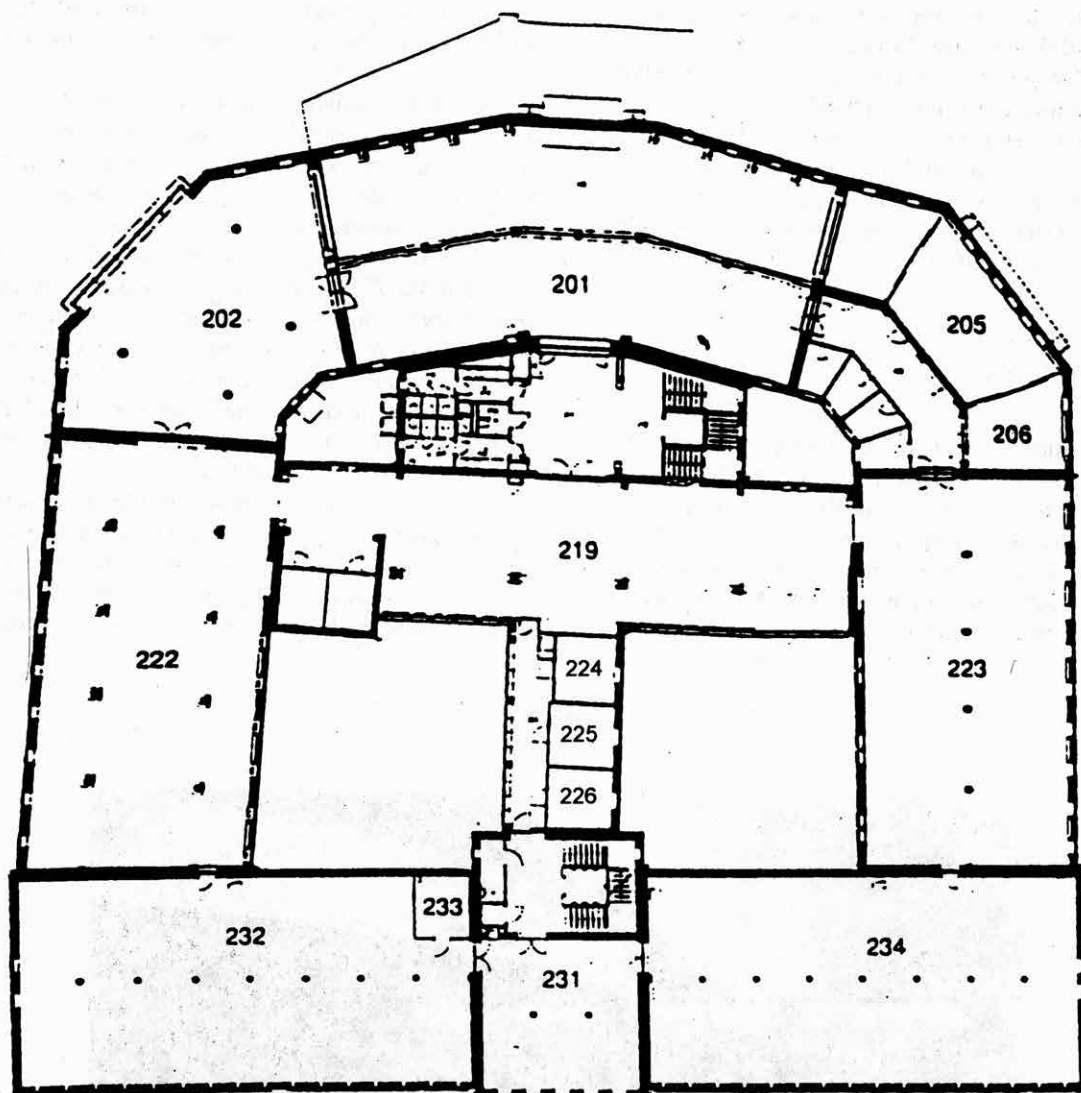
Az emeletre ugyancsak lépcsőn, illetve liften lehet feljutni. Ez a szint ad helyet azoknak, akik nem közvetlenül a szolgáltatásban dolgoznak. Minden munkaterületnek egy szobája van, amelynek nagysága a benne folyó munka létszám- és helyigényétől függ. Az egyes irodákat üvegajtók választják el egymástól, ami a hangulatán túl a terek áttekinthetősége miatt praktikus is.

A folyosó végén a nagy terű irodában az állománygyarapító és feldolgozó részleg munkatársai dolgoznak. Egymásra épülő számítógépes munkamegosztásukat figyelembe véve történt meg elhelyezésük, amit ma már nem cserélné-

5. ábra
Kölcsönözhető szakirodalom

2. emelet

II. emeleti alaprajz (1986,49m²)

201. TÖRTÉNETI GYŰJTEMÉNY 142,79 m². 202. HELYISMERETI GYŰJTEMÉNY 165,69 m². 205. KISTANÁCSKOZÓ 48,72 m². 206. KISTANÁCSKOZÓ 24,44 m². 219. ZENEISZOLGÁLTATÁS 223,72 m². 222. OLVASÓTEREM TÁRSADALOM-TUDOMÁNY 266,19 m². 223. OLVASÓTEREM TERMÉSZET-MŰVÉSZET 246,24 m². 224. MUNKASZOBA 13,52 m². 225. ZENEI STÚDIÓ 11,71 m². 226. MUNKASZOBA 11,53 m². 231. KÖNYVRAKTÁROSOK MUNKATERE 70,86 m². 232. FOLYÓÍRATRAKTÁR 263,65 m². 233. IRATTÁR 9,91 m². 234. KÖNYVRAKTÁR 274,45 m².

nek el munkájukat széttagoló kisebb irodákra. A térből nyílik a vezetőjük szobája, így, ha szükséges, közvetlen kapcsolatban vannak egymással. Mellette található az adminisztrációs pont, amelyhez ugyancsak egy vezetői szoba csatlakozik.

Hasonló elvek alapján került elhelyezésre, berendezésre a gazdasági részleg, ahonnan a gazdasági vezető irodája is nyílik, amely természetesen a külső fél számára a folyosóról is megközelíthető.

Közvetlen e mellett található az igazgatói titkárság, amelyen keresztül lehet bejutni az igazgatói irodába. A munkaszoba magában foglal egy 8 fős tanácskozhelyet is.

A folyosó másik szárnyában a marketinggel, programszervezéssel, hálózati szolgáltatásokkal, illetve a képzéssel, továbbképzéssel foglalkozók dolgoznak.

Mellettük helyeztük el az igazgatóhelyettes munkaszobáját, illetve a számítógépes központot. Áttervezés árán szerencsére kialakítható volt egy 20-25 fős oktatóterem, amelyet elsősorban a munkatársak képzésére, munkamegbeszélésekre, szakmai értekezletek megtartására használtunk.

A legkedveltebb hely a folyosó végén lévő ebédlő-pihenő. Itt mindenki otthonosan érezheti magát. Ha előzőleg nem volt lusta megfőzni otthon, akkor a mikrohullámú sütő segítségével minden délben meleg ételt fogyaszthat (élvezve utána a mosogatás örömeit is).

A második emelet teljes egészében a könyvés folyóiratraktár. Valójában tömörraktár, de első ütemben – takarékosági megfontolásból – csak 50%-ban kerültek a kocsik betelepítésre. Mindkét olvasóterem közvetlen összeköttetésben áll a könyv- és folyóiratraktárral, így az olvasók kéréseit a raktárosok percekben belül tudják teljesíteni.

A tetőteret, amely tartalékraktár lett volna, kezdettől fogva berendeztük, hiszen a régi épületben számtalan külső raktárunk tele volt DEXION-Salgó polccal. Ide elsősorban különgyűjtemények, valamint duplum anyagok kerültek. Szinte minden régi bútorunkat felszámoltuk, de azért a tetőtér másik felében akad egy-két tartalék.

A szolgálati szárnyat minden szinten egy rövid folyosó köti össze a nyilvános övezettel, amelyen három kis munkaszoba a szolgáltatásban dolgozók munkájához szolgál. Éppen ezért itt már nem rendelkezik mindenki önálló munka-

asztallal, hanem szolgálati beosztásuktól függően, felváltva használják a kollégák a háttér-munkájukhoz. Mindenképpen fontos, hogy ezek a munkahelyek közel legyenek a szolgálati pontokhoz, hogy a kollégák a forgalomtól függően be tudjanak kapcsolódni a szolgáltatásba.

Az irodabútorok ergonómiaiilag, minőségükben, esztétikájukban minden igényt kielégítenek, amelyek hozzátartoznak a korszerű munkahely kívánalmaihoz.

A belsőépítészlet és a művészet

A belsőépítészlet egyértelműen alkalmazkodott a ház építészeti stílusához. A könyvtár teljes hangulatát meghatározzák az épület és a bútorzat színei. A merész türkizkék, lila, zöld színárnyalatok is érzékeltetik, hogy itt nem egy hagyományos, muzeális jellegű könyvtárról van szó, hanem egy széles körű szolgáltatást nyújtó létesítményről.

Az egyedi tervezésű, nemes fából (dió, gőzölt bükk, szemesjávör stb.) készült bútorok magyar kisiparosok igényes munkáját dicsérik.

A sajtóságos színvilágot meghatározza a finom, pasztell színekből álló svéd szőnyegpadló. A végső összhangot a nagy kopásállóságú, kitűnő anyagból készült olvasói székek és fotelek adják meg, amelyek spanyol termékek.

Szinte kezdettől fogva megjelentek új otthonunkban a művészek, akik közül *Pócs Péter* grafikusművész fogalmazta meg elsőként, hogy – „most már van házatok, így gondolkodhatunk abban, hogy milyen jelképpel is tudnátok azonosulni.” Ajándékba kaptuk tőle a megnyitóra logónkat, amelyet már nagyon megkedveltünk. Azóta állandóan lengeti a szél a saját zászlónkat (mivel mindig van itthon valaki, így nem húzhatjuk le).

A. Varga Imre elsőként ajánlotta fel hatalmas festményét, amely a magazinolvasó ékessége, követte őt *Petri Ildikó*, akinek akvarellje a dohányszóban látható. *Benes József* festőművész hatalmas méretű, csodálatos színvilágot tükröző képpel ajándékozott meg bennünket, mint ahogy büszkén mutatjuk be *Bozsó József* festményét vagy *Kiss István* Széchenyi szobrát is.

Kiemelkedő értékű alkotás *Probstner János* kerámiából készített *Alexandriai kapuja*, amelyről a kultúrtörténet legnevesebb jelképeit a gyerekek játszva megtanulhatják. Ugyancsak egyedülálló az a Bibó István bronz mellszobor is, melyet *Eskulits Tamás* szobrászművész készített. Mindkét alkotás költségeit a könyvtárépítésre létrehozott alapítvány gyűjtötte össze pályázatok útján, amelyhez a művészek munkájukkal is hozzájárultak.

Rövidesen felépül a kávézóban egy izlandi művész kerámia csobogója, és bízunk benne, hogy még ebben az évben elkészülhet a földszinten álló posztamensre Katona József mellszobra.

Az IQSOFT Rt. kulturális mecenatúrájának köszönhetően *Malovecz Ildikó* fiatal művész egy számítógépes grafikát készített könyvtárunknak.

Szeretnénk most már tudatosan is folytatni ezt a programot az alapítvány közreműködésével, a támogatók megnyerésével, mivel lelkesítő látni azt az összhangot, ahogy ebben az épületben megfér egymás mellett a legkorszerűbb technika a szerteágazóan értékes művészettel.

Ugyancsak jó otthona a könyvtár azoknak a hatalmas szobanövényeknek, amelyeket a kislakásokat kinöve, hogy tovább élhessenek, nekünk ajándékoznak olvasóink. A könyvtár gazdag virágállományát természetesen vásárlással teremtették meg.

„Összhang, magas minőségű színvonal, igényes megjelenés jellemzi az egész könyvtárat” – idézzük örömmel összefoglalóan több látogatónk véleményét.

Korszerűség - minőség

A minőség megteremtését a technikai beruházások terén elsősorban a korszerűséghez köttöttük. Éveken át ismerkedtünk szakmai fórumokon, szakvásárokon a különböző termékekkel. A forgalmazókat igyekeztünk meggyőzni arról, hogy a készülő új könyvtár referencia értéke igen nagy, így fontolják meg cserében a kedvezőbb árajánlatukat.

Fontos volt számunkra, hogy a könyvtár tűz- és vagyonvédelme minél megbízhatóbb legyen. A nyilvános versenyben a norvég cég termékét forgalmazó Autronica nyert, amelynek az analóg

címezhető rendszere a legfejlettebb norvég tűzvédelmi rendszer kítüntetést is megkapta néhány éve. A könyvtárban pontosan tudjuk az előzetes riasztás alapján, hogy melyik helyiségben van valami rendellenesség. A könyvraktárban pedig kifejezetten a megelőzésre rendezkedtünk be, hiszen egy könyvtárban az oltás nem célravezető. A betörésvédelmi rendszert, amely ugyancsak elismert termék, a cég magyar alvállalkozója készítette.

A dokumentumok védelmét a 3M rendszere látja el. A könyvek védelme teljesen megbízható, a védelmi csíkot még az sem találja meg később, aki elhelyezte a könyvben. A többi dokumentumnál ez a védelmi csík látszik ugyan, de eltávolítása után többnyire használhatatlanná válik a CD.

Természetesen a dokumentumokat kölcsönzés előtt hatástalanítja a könyvtáros, majd visszavétel után újra aktivizálja. Ezt a műveletet szinte korlátlan számban elvégezheti, de a kölcsönözhető dokumentumok élettartamát mindenképpen túléli a védelmi csík.

A könyvtár audio-vizuális programját differenciált fejlesztéssel hajtottuk végre. A gyermek- és a zenei részlegben azonos a 10 csatornás rendszer, 16, illetve 8 lehallgató hellyel, viszont az eszközök, a fejhallgató a zenei részlegben lényegesen jobb minőségű.

A házban működik egy zártláncú videórendszer is, amely a nagytermet további helyiségekkel köti össze. Videó képvágást, műsorszerkesztést, hang montírozást tudunk készíteni. Rendezvényeinken ezt rendszeresen használjuk.

A könyvtár korszerű, 8 vonalas telefon alközpontja Bosch gyártmányú. A nyitás előtt 4 analóg vonalunkat becseréltük 2 ISDN vonalra, amelyen már sokkal több szolgáltatás áll rendelkezésre. 20 mellék közvetlen behívással működik. Saját számlálórendszerünk van, így minden dolgozó megkapja havonta mellékállomásának a részletes számláját, amelynek alapján téríti a magánhívásait, illetve munkatelefonjait is tudja kontrollálni.

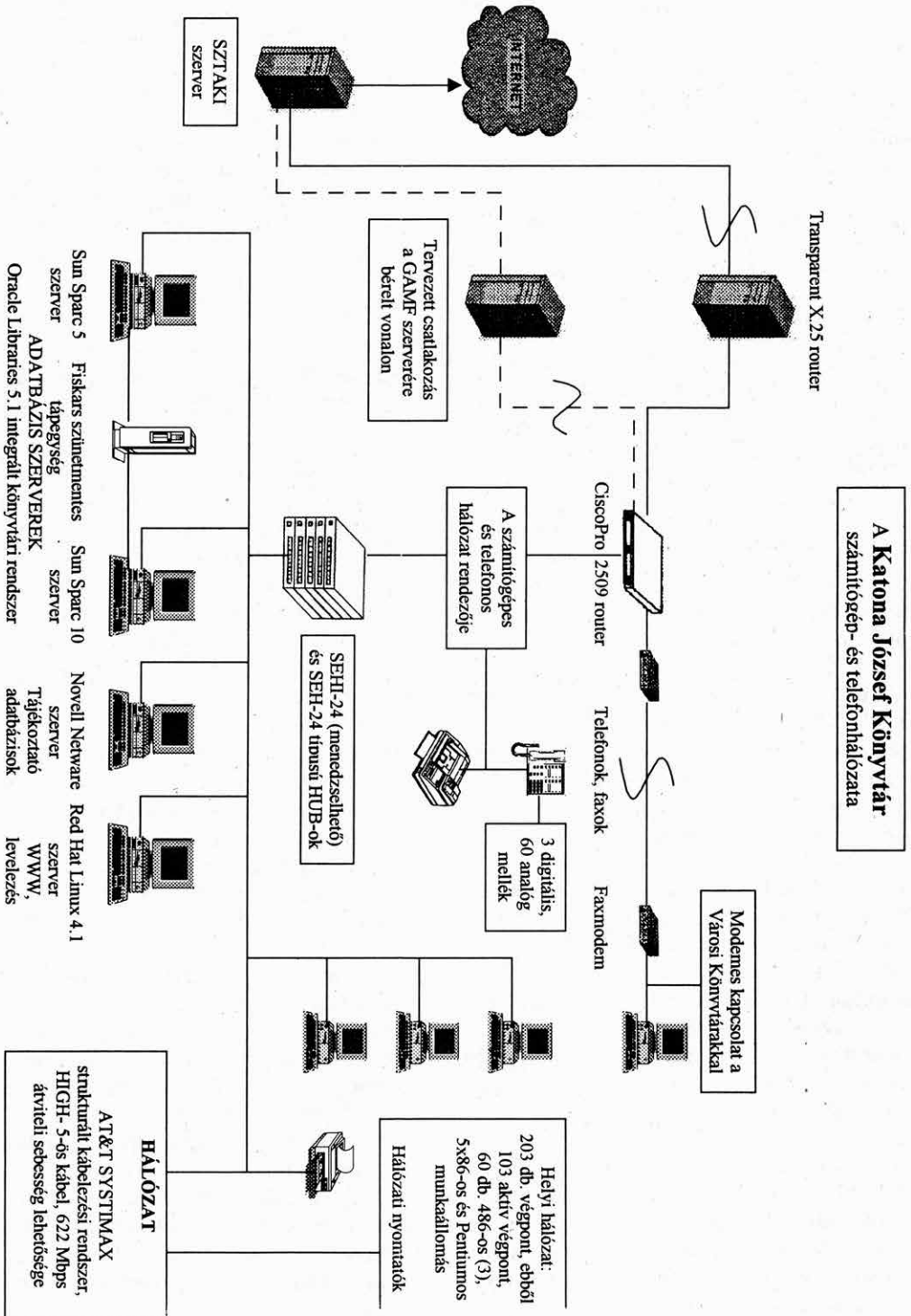
Számítógépes fejlesztés

A könyvtár számítástechnikai fejlesztését már közel 10 éve megkezdtük. Még a régi he-

Számítógéphálózat

lyünkön döntöttünk egy Unix alapú integrált szoftver bevezetéséről, így az alapítvány beszerzett egy Sun Sparc 5-ös gépet, mely jelenleg is – egy pályázaton nyert Sun Sparc 10-es géppel együtt – a szervergép szerepét tölti be.

Ma már kb. 60 darab 586-os, illetve Pentium gépből álló hálózatunkon folyik a munka, valamint tájékozódhatnak olvasóink.

A ház legkorszerűbb rendszere a strukturált, csavart érpáras hálózat, amelyen 203 végpont működik. Szabadon megválasztható és bármikor felcserélhető a számítógépes és a telefon végpontok száma, ami a későbbiekben is nagyon rugalmassá teszi a rendszert.

A negyedik generációs relációs adatbáziskezelésen alapuló integrált szoftverek közül mi az Oracle Librariest, jelenlegi nevén OLIB-et választottuk, amelyre egy bemutatón figyeltünk fel. Megismerkedtünk az angol Fretwell-Downing cég munkatársaival is, akiknek üzletpolitikáját, az oktatást kiemelten kezelő fejlesztési terveit nagyon figyelemre méltónak találtuk. A hazai forgalmazó IQSOFT Rt. hasonlóan jó benyomást tett ránk rugalmas tárgyalókészségével, munkatársainak szakértelmével. Együttműködésünket egy egyedi megállapodás képezi, melyet 3 évvel ezelőtt kötöttünk meg. Ennek keretében több mint fél évig tanulmányozhattuk a rendszert vásárlási kényszer nélkül, majd egyéni megállapodásunk szerint, megkezdtük a részletfizetést. A szoftvert elsősorban úgy vizsgáltuk, hogy szolgáltatásainkról minél több információt megtudjunk azokból az adatokból, amelyeket az egyes munkafolyamatok közben beviszünk.

Ma már szinte teljes körű a gépesítés könyvtárunkban, de még így is nagyon sok tennivalónk van. Visszamenőleg is foglalkozunk a gépi adatbázis építésével, amelyhez felhasználjuk az MNB rekordjait. Ez még így is nagyon időigényes munka, de egyrészt a háromszintes könyvtárban elengedhetetlen az online katalógus a megfelelő tájékoztatáshoz, másrészt csak így tudunk sok szempontú információt kapni az állomány használatáról.

Egyre több helyismereti vonatkozású szolgáltatást tudunk előállítani. Feltárjuk a helyi képviselőtestület jegyzőkönyveit, határozatait. Több mint százezer tételt tartalmaz már a helyi sajtófigyelési adatbázisunk, amelyet a városi könyvtárak számára is szolgáltatunk.

A Bács-Kiskun Megyei Könyvtárak Információs Rendszerét is több mint 5 éve építjük, a városi könyvtárakkal közösen. Saját erőforrást is biztosító pályázatok segítségével ma már 1-10 számítógép, többségükben másológép, telefax áll rendelkezésükre. Megkezdtük az online bekötésüket a megyei könyvtárhoz egyelőre telefonmodemes kapcsolattal, amíg központi fejlesztés útján nem lesz korszerűbb infrastruktúra. Természetesen ezek a könyvtárak térségi, illetve országos szolgáltatást is kapnak tőlünk havonta, önköltségi áron.

Humán erőforrás – szervezeti változás

Talán a legnagyobb változás a könyvtár személyi feltételeiben következett be. Nemcsak azért, mert közel 50%-kal bővült a létszám, hanem azért is, mert az emberi tudás kiemelkedő szerepet kell, hogy kapjon az új könyvtárban.

Olyan nagymértékűek a működési feltételekben bekövetkezett változások, hogy ez mindenki számára változást jelent. A részben szakmai, részben műszaki-technikai munkakörök betöltése nem könnyű feladat. Újra kell gondolni az épület adottságainak, a gépesítésnek megfelelően a munkaköröket. A hagyományos szervezeti felépítés már csak akadozva működne, ezért megkezdtük átalakítását. A szolgáltatásban dolgozik a kollégák többsége, ahol most keressük a legmegfelelőbb szervezeti formát.

Az átalakításban, átalakulásban a legnagyobb segítségünkre az Informatikai és Könyvtári Szövetséggel közösen megpályázott British Council pályázattal szolgál. A „*Stratégiai tervezés – teljesítménymérés, teljes körű minőségirányítás*” egy hároméves program, amelyet *Maurice B. Line* és *Ron L. Pybus* vezet, a hazai programvezetők, *Skaliczki Judit*, *Zalainé Kovács Éva* és *Baráthné Hajdu Ágnes* közreműködésével.

A cél, hogy megtanuljunk együtt gondolkodni, dolgozni kiscsoportban, hogy ne csak felismerjük problémáinkat, hanem meg is oldjuk azokat, s mindezt tegyük jó közérzettel, jó hangulatban. Stratégiai tervünk elkészítése, új szervezetünk kialakítása, új munkamódszerek megtanulása a jövőnk alapja.

Az első, egyhetes tanfolyamon a vezetők és az önálló munkakörben dolgozók vettek részt. Kiválasztottuk azokat a területeket, ahol a legtöbb megoldásra váró feladat mutatkozott:első kommunikáció; külső kommunikáció; teljesítménymérés; térítéses szolgáltatások; képzés, továbbképzés. Ezeket a témákat 5-6 fős önként alakult csoportok kezdték el kidolgozni. A hatodik csoportot magunk állítottuk fel, ők a 10-14 évesek jelenlétét vizsgálták a könyvtárban. Minden csoport elért már egy szintet közös munkája eredményeként, amelyről beszámolt Maurice B. Line-nak.

Az őszi tanfolyamig újabb feladatokban egyeztünk meg, amelyek megvalósításán ezekben a hetekben fáradozunk. A könyvtárban mindenkit érint a program – még ha nem is egyenlő mértékben – s ez nagyon jó.

Az első év után elmondhatjuk, hogy nagyon nehéz szembenézni a változások szükségességével, még egy olyan könyvtárban is, ahol szinte minden megváltozott körülöttünk. Komoly erőfeszítésünkbe telt, amíg a napi munka nehézségei mellett megtaláltuk azokat az alkalmakat, amikor együtt tudtunk dolgozni a programcsoportban is. Most kezdjük érezni talán, hogy magunkért küszködünk, s nem pusztán egy programot hajtunk végre.

A problémák felismerése már sokkal jobban megy, mint azok megoldása. Nem könnyű vállalni a felelősséget, mint ahogy átadni sem. Kényelmesebb várni az utasítást, mint elébe menni annak, mint ahogy egyszerűbb néha saját magunkban megoldani valamit, mint bevonni a többieket. Naponta tetten érhetjük magunkat azon, milyen nehéz is a felhasználó igényeit figyelembe venni, a jól begyakorolt „szakmai fogások” helyett.

Szeretnénk hinni abban, hogy a kurzus végén a jelenlegi közalkalmazotti státuszunkban is sokkal önállóbb, felelősségteljesebb, egyéni képességeinket kibontakoztató könyvtárosokká válhatunk, s ez adja meg biztonságunkat a jövőben.

Egy év tapasztalatai

Lassan egy éve, hogy az új épületben működik a könyvtár. Ez az idő éppen az első

benyomások megfogalmazására elegendő, átfogóbb elemzésre semmiképpen sem.

1996. szeptember 3-án nyitotta ki kapuit a könyvtár a látogatók előtt. Az első napok óriási sorban állása, izgalma már elmúlt. Azóta 13 600 beiratkozott tagja van könyvtárnak, s több mint 170 ezer látogatója volt.

Az első időkben túlságosan lekötötte a figyelmünket, energiánkat az, hogy az új épületben egyáltalán megtanuljunk szolgáltatni. Alapvető változást jelent a háromszintes épület a korábbi zsúfolt, egyteres könyvtárhoz képest. Itt már nem szaladhat egy ember az olvasó igényeit kiszolgálni, ha nem az ő területére esik a szolgáltatás. Meg kell tanulni átadni a kérést, átirányítani az olvasót oda, ahol kínáljuk az általa kért szolgáltatást, ami komoly együttműködést igényel a kollégák és az olvasók között. Az általános tájékoztató ponton elhelyezett cédulakatalógusok mindaddig nehéz helyzetben tartják a többi szolgálati ponton dolgozókat, amíg érdemben nem haladunk visszamenőlegesen is a gépesítéssel.

Az új szolgáltatások között nagyon hamar közkedvelt lett a zenei részleg, hiszen még ma is sokan csak a könyvtárban tudnak jó minőségű zenét hallgatni. A számítógépes katalógusokat is nagyon gyorsan megszokták a használók, bár itt a gyerekekkel kezdetben elég sok gondunk volt.

Teljesen új kihívás számunkra a könyvtári rendezvények területe, mivel erre korábban nem volt lehetőségünk. A 150 különböző eseményen több mint 7000 fő vett részt. Ezek egy részét mi szerveztük, egy részének helyet adtunk. Közülük kiemelkednek az irodalmi rendezvények, amelyeket általában a Forrás c. folyóirat szerkesztőségével és a Katona József Társasággal közösen, havonta szervezünk.

Befogadott rendezvényeinknek széles a skálája. A legnagyobb elismerést egy európai konferencia mintaszerű házigazdai szerepéért kaptuk a fenntartó önkormányzatunktól. Több szakmai konferenciának (mire ez az írás megjelenik, a 29. MKE Vándorgyűlésnek is) adtunk helyet, köztük az orvostársadalom szinte minden területéről. Emlékezetes marad a japán est, a Rodolfo búvésztalálkozó, a Meseországú barangolások.

Mindezeket ma még nagy lelkesedéssel, sok fülórával, igazi érdeklődéssel szervezzük, s szeretnénk, ha ez a terület egyre jobb minőségben épülne be szolgáltatásaink közé.

Általában élvezzük a látogatók elégedettségét, őszinte elismerését, azonban tudjuk, hogy nagyon meg kell küzdenünk bizalmuk megtartásáért, új érdeklődők megnyeréséért. Nagy a kihívás, meg kell tanulnunk élni vele, mert csak szolgáltatásaink megőrzése, fejlesztése, egész könyvtárunk minőségi színvonala adhat biztonságot a jövőnkét illetően.

Vezetői programomban nem kevesebbet fogalmaztam meg: bízunk abban, hogy minden tekintetben – építészet, berendezés, felszerelés, szolgáltatás, működtetés – egy **modell értékű** könyvtárat sikerül megteremteni. Az első három talán már nagyrészt teljesült, az utóbbi kettő folyamatosan teljesítendő, de talán azok is jó úton haladnak.

A legnehezebb a több lábon álló finanszírozás megteremtése lesz, bár a beruházás erre is jó példával szolgált. Sok múlik azon, hogy a biztos, ámbrá egyre szűkülő költségvetési források mellett, amit jelenleg a város és a megye közösen biztosít, milyen reális esélyünk van az épület adta adottságokat úgy kihasználni, hogy azok a legjobb formában teremtsenek bevételeket is az alapítvánnyal együtt.

Balogh László, a Bács-Kiskun megyei közgyűlés elnöke és *Katona László*, Kecskemét város polgármestere a könyvtári törvényt megelőzően is megállapodott már a könyvtár közös működtetésében, 50-50%-ban vállalva a terheket.

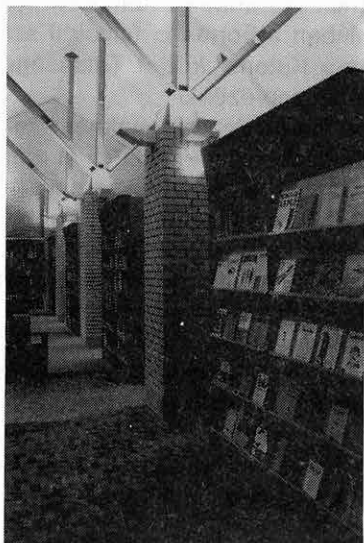
Záró gondolatok

Száz éves a Katona József Könyvtár. 1897-ben alapította a város polgármestere a nyilvános könyvtárat, amely az egy évvel korábban elkészült Városháza épületében működött 1996 júniusáig. Akkor az a megfontolás vezette *Lechner Ödönt*, hogy a város legszebb, sokak által látogatott épületében adjon otthont a könyvtárnak. Nem rajta múltott, hogy a gyűjteményében sokszorosára növekedett, feltételeit rég kinőtt bibliotéka 99 évig szorongott a Városháza sarki szárnyában, ellenkezőjére fordítva ezzel lassan megteremtője szándékát.

Ha valamiért érdemes volt ilyen sokáig várni az új könyvtár felépítésére, akkor azért, hogy elmondhassuk, itt nem pusztán egy új épület került átadásra, visszaköszön az egy évszázaddal ezelőtti gondolat. A Pro Architektura díjjal kitüntetett tervezők kiemelkedő építészeti formába öntötték a könyvtár új otthonát. A legkorszerűbb technikával is felszerelt ház, befogadva a társ művészeteket, egyszerre sugallja a szépet, a maradandó szellemiséget, a nélkülözhetetlen információt. Sokak szellemi tárháza ez a mindennap betérőktől az Interneten bekapcsolódókig.

Szeretnénk, ha az új épületben, új könyvtárként működne a következő száz évben.

6. ábra - Olvasóterem

7. ábra - Alexandriai kapu

